AM DDIM

Cyfnodolyn yr Eglwys Fethodistaidd

Rhifyn 246 Chwefror - Mawrth 2024

Gwyliedydd

O'R GADAIR AR Y GOROR

gan y Parchedig **Jennifer Hurd**

Tua chanol mis Rhagfyr, roeddwn i'n siarad efo rhywun sy'n gweithio mewn tref heb fod ymhell o'r mans lle rwy'n byw. Dywedodd – heb air o gelwydd! – fod un siop yno wedi tynnu siocledi'r Nadolig oddi ar y silffoedd yn barod, er mwyn creu arddangosfa wyau Pasg! Cyn y Nadolig! Dwi'n gwybod fy mod i'n hen ffasiwn, ond roedd hyn yn ormod i mi ei lyncu! Ar wahân i'r ffaith nad yw'n gwneud unrhyw synnwyr o gwbl o ran y calendr (cyffredin neu Gristnogol), dwi'n ei chael hi'n ddigon anodd weithiau, adeg y Nadolig, cofio pa ddiwrnod ydy hi, heb sôn am ba dymor! Mae yna bethau pwysicach yn y byd i greu stŵr amdanynt, dwi'n gwybod, ond taswn i'n Brif Weinidog, buaswn yn pasio deddf i sicrhau bod ein cymdeithas yn dilyn y tymhorau yn eu tro, nid i gyd ar yr un pryd!

Ac eto, efallai fy mod yn rhy galed ar y siopau. Wedi'r cwbl, mae'r Pasg mor gynnar eleni. Mae'n rhaid i'r siopau fod yn barod, ac mae'n rhaid iddyn nhw wneud bywoliaeth. Mae Sul y Pasg ar 31ain Mawrth, cyn cyhoeddi rhifyn nesaf y *Gwyliedydd*, hyd yn oed! Mae dydd Mercher y Lludw a dechreuad ein tymor o baratoi ar gyfer dathlu'r Pasg, sef tymor y Grawys, ar 14eg Chwefror (sydd hefyd yn ddydd Sant Ffolant, wrth gwrs). Mae'n bosib mai newydd orffen siocledi a danteithion y Nadolig fyddwn ni cyn dechrau ymprydio, os yw hynny'n rhan o'n harferion yn nhymor y Grawys! Yr enw Saesneg ar y Grawys yw 'Lent', wrth gwrs, sy'n dod o'r gair 'lengthen', yn cyfeirio at y ffordd y mae'r dyddiau yn ymestyn. Mae'n debyg y bydd sawl wythnos o'r tymor wedi mynd heibio cyn inni weld effaith hynny yn amlwg, ond yn sicr, mi fydd y dydd yn ymestyn a'r gwanwyn yn dod, diolch i Dduw.

Felly mae'n braf cael nifer o bethau i edrych ymlaen atynt ar y ffordd tuag at y Pasg yn ystod tymor y Grawys. Mae Mawrth 1af yn ddathliad dwbl eleni! Yn arbennig yng Nghymru, bydd yr ymprydio yn dod i ben am ddiwrnod a'r hwyl yn codi ar gyfer Dydd Gŵyl Dewi Sant, ond ar draws y byd hefyd, bydd Cristnogion o bob gwlad yn dod at ei gilydd yr un diwrnod ar gyfer Dydd Gweddi'r Byd. Mae deunydd Dydd Gweddi eleni wedi'i baratoi gan ferched Cristnogol Palestina. Mae'n bwysig iawn, wrth reswm, ein bod yn dod at ein gilydd i'w cefnogi ac i ddysgu ganddynt. Yn nes ymlaen, bydd Rhwydwaith Dysgu Cymru yn cynnal sesiwn astudiaeth ar-lein i unrhyw un o'r Synod sydd eisiau dathlu Gŵyl Dewi efo'n gilydd. Cynhelir y sesiwn ar 11 Mawrth am 7yh. Mae'n cael ei anelu yn arbennig at ddysgwyr a siaradwyr newydd yr iaith Gymraeg, ond bydd croeso hefyd i siaradwyr rhugl sydd eisiau cefnogi'r rhai ohonom ni sy'n dysgu. Bydd yn hwyl! Ac wedyn, wrth i ni agosáu at yr Wythnos Fawr, mae'r Eglwys Fethodistaidd yn cynnal sesiynau trwy'r Cyfundeb, ac ar-lein, ar ddydd Sadwrn 16 Mawrth, i'n helpu i baratoi ar gyfer Mis y Beibl. Bydd tri o'r sesiynau hyn yng Nghymru, yn y Gogledd, y De a'r Canolbarth, a byddwn ni'n cael ein cyflwyno i'r deunydd ar gyfer eleni ar lyfr Genesis. Mae tymor y Grawys yn dymor dwys, wrth i ni droi ein hwynebau i fynd i Jerwsalem efo Iesu (Luc 9: 51), ond mae'r daith yn ein harwain tu hwnt i ddydd Gwener y Groglith at lawenydd y Pasg, ac yn yr wybodaeth honno y byddwn yn teithio, diolch fo i Dduw.

Yr adeg hon o'r flwyddyn, rwy'n dwyn i gof y rheswm am ddyddiad y Pasg – mae'n unol â chylchred y lloer, wrth gwrs. Ond mae yna reswm arall sy'n arbennig i'r rhai ohonom ni sy'n byw yn ynysoedd Prydain, sef penderfyniad Synod Whitby yn y flwyddyn 664, 64 o flynyddoedd ar ôl marwolaeth Dewi Sant. Yn y cyfnod hwnnw roedd cymunedau Cristnogol Prydain ac Iwerddon yn dilyn eu patrwm litwrgaidd eu hunain – patrwm Celtaidd – gan gynnwys dyddiad y Pasg. Mewn rhannau eraill o'r byd, patrwm calendr Rhufain oedd yn cael ei ddilyn. Priododd y brenin Oswiu o Ogledd Prydain â'r frenhines Eanfled a oedd yn dilyn calendr Rhufain. Beth i'w wneud? Galwodd Synod, o dan arweiniad y Santes Hild, yn Whitby yn Swydd Efrog yn 664. Enillodd parti Rhufain y ddadl, ac ar ôl nifer o flynyddoedd pan fu'r ddau batrwm yn parhau i redeg ochr yn ochr, mabwysiadodd Prydain galendr Rhufain. Roedd hyn yn gam pwysig yn ecwmenaidd. Tybed beth fuasai Hild wedi'i feddwl petai wedi gweld wyau Pasg ar silffoedd y siopau ym mis Rhagfyr! Ond cofiwn hi am ei doethineb, a hithau'n ferch yn perthyn i'r traddodiad Celtaidd, oherwydd ar ddiwedd y dydd fe gytunodd i gydweithio er mwyn y teulu Cristnogol ehangach. Felly, pryd bynnag y byddwch yn dathlu'r Pasg, holl lawenydd atgyfodiad Crist i chi!

Gwyliedydd

CYFNODOLYN CYMRAEG YR EGLWYS FETHODISTAIDD

Sefydlwyd 1877
– Cyfres Newydd 1987

RHIF 246
CHWEFROR – MAWRTH 2024

Dylid gwneud sieciau yn daladwy i "Yr Eglwys Fethodistaidd – Cylchdaith Cymru"

SYLWER AR Y NEWID YN ENW'R CYFRIF, OS GWELWCH YN DDA

BARN Y CYFRANWYR UNIGOL A FYNEGIR YN YR EITEMAU UNIGOL

GOLYGYDDION

ROBIN JONES
LLYS ALAW,
18 STAD ERYRI
BETHEL,
CAERNARFON
GWYNEDD LL55 1BX
Ffôn 01248 670140
Ffôn symudol 07780 869907
e-bost robinbethel@tiscali.co.uk

FFION ROWLINSON
CRUD YR AWEL
LÔN NEWYDD COETMOR
BETHESDA,
GWYNEDD
LL57 3DT
Ffôn 01248 605365
Ffôn symudol 07554 958723
e-bost ffion.rowlinson@trysor.f9.co.uk

DYDDIAD CAU
5 MAWRTH 2024

Llun y clawr gan Pascale Gueret

Dyluniwyd gan Ffrwd Cyfyngedig
Argraffwyd gan Wasg y Lolfa

Diolch

Gwerthfawrogwn yn fawr y rhoddion hael a dderbyniwyd tuag at gostau cyhoeddi a dosbarthu'r *Gwyliedydd*.

Tegid Jones, Trefeglwys	£30 - 00
Dienw	£50 - 00
Elan Griffith, Casnewydd	£20 - 00
Ceinwen Hughes, Bethesda	£10 - 00
Hazel Jones, Rhuthun	£12 - 00
Dafydd Rowlands, Llanfairpwll	£40 - 00
Gwen Griffith, Deiniolen	£10 - 00
Gareth Tilsley, Bangor	£20 - 00
Gweryl ac Emyr Evans, Coedpoeth er cof am eu rhieni annwyl	£25 - 00
Y Parchedig Dilys Jones, Amwythig	£20 - 00
Elwyn Parry, Caerffili	£25 - 00
Dienw	£100 - 00
Cyfanswm	£362 - 00

Gweithredu Dros Blant

Hoffem ddiolch i'r canlynol am eu rhoddion tuag at Gweithredu dros Blant, sydd wedi dod i law ers rhifyn diwethaf y *Gwyliedydd*:

Mrs A M Edwards	£25.00
Seion, Llanrhaeadr-ym-Mochnant	£100.00
Emyr a Gweryl Evans, Coedpoeth	£25.00
Aelodau a chyfeillion Pendref, Dinbych	£380.00

Anfonwyd y swm o £530.00 ymlaen yn enw Cylchdaith Cymru.

Apêl Anrhegion Nadolig: hoffem ddiolch unwaith eto i bawb a gyfrannodd i'r Apêl. Gwerthfawrogir yn fawr haelioni aelodau a chyfeillion Cylchdaith Cymru. Aethpwyd â thri llond car o anrhegion a £175.00 mewn talebau rhodd.

Gwahoddiad i agoriad swyddogol 'tŷ haf' (*summer house*): fel gwerthfawrogiad o'n 'gwaith' o gasglu'r anrhegion fe gawsom wahoddiad i agoriad swyddogol 'tŷ haf' yng ngardd Longfields, sef swyddfa Gweithredu dros Blant yma yn Wrecsam. Fe brynwyd y tŷ haf gydag arian a dderbyniwyd er cof am gyfaill agos i Longfields. Cymerwyd amser i'w adeiladu oherwydd roedd yn rhaid cael caniatâd gan fod y swyddfa ar dir ystâd Erddig. Yn yr agoriad roedd teulu'r sawl y rhoddwyd yr arian er cof amdani; dau gyfaill o Eglwys Fethodistaidd Regent Street, Wrecsam, sydd yn gymdogion; rhai o weithwyr Sky sydd wedi dewis Gweithredu Dros Blant fel eu helusen; a ni. Braf oedd cael cymdeithasu dros baned a lluniaeth ysgafn.

Gyda diolch am bob cyfraniad ac am eich cefnogaeth.
Marc a Margaret
Parchg. Marc a Mrs Margaret Morgan
Llety'r Bugail, 1 Cwrt Eden, Gwersyllt, Wrecsam, LL11 4FF
☎ 01978 756717 cwrteden@gmail.com

Gobaith mewn Galar

gan Elizabeth Jones

Ymddangosodd yr ysgrif hon gyntaf ym mhapur bro Y Bedol ac fe'i hatgynhyrchir yma drwy ganiatâd.

Mae llyfr Elin Angharad Davies, *Gair o Gysur,* yn un arbennig iawn, yn rhoi cysur a gobaith inni, ac mae sawl cwpled ynddo wedi bod yn gymorth i minnau ers colli fy ngŵr, Bob.

"Troedio llwybr galar yw'r daith fwyaf unig yn y byd", ac un arall o eiddo Elwyn Edwards –

Er yn onest ymestyn – ein dwylo
I dawelu deigryn,
Yn y rhwyg ni ŵyr un
Alar yr unigolyn.

Geiriau pwerus iawn, llawn gwirionedd, ond yn cydgerdded mae gobaith hefyd –

"Tydy galar byth yn gorffen, ond mae'n newid. Llwybr ydyw ac nid lle i aros".

Cofiwn bob amser: i'r un sy'n brin ei obaith, hir a dwys fydd pob rhyw daith.

Mae pob un ohonom yn cael amrywiol brofiadau yn ein bywydau, hapusrwydd a thristwch bob yn ail. Ymddangosodd y geiriau canlynol ar un o'r gwefannau cymdeithasol (er nad ydw i'n un am ddefnyddio honno, mae rhai pethau cymwys arni).

Mae gennym i gyd fryniau i'w dringo. Roedd gan yr Iesu un i'w ddringo i Galfaria. Rhaid oedd iddo ei ddringo. Ein bryniau ni ydi'r problemau y mae'n rhaid i ni eu hwynebu. Rhoddodd ei ras anhygoel i ni. Mae ein bryniau ni yn edrych mor fach a diniwed o'u cymharu â Chalfaria. Mae gennym i gyd fryniau i'w dringo. Ond y bryn roedd yr Iesu arno oedd i'n hachub ni. Mae'r mynydd a ddringwn yn mynd yn galetach bob dydd, a phan feddyliwn ein bod ni wedi cyrraedd y top, ac yn sydyn wedi colli ein ffordd, mae'r llwybr yn fwy maith. Teimlo na fedrwn gario mlaen, ond peidiwn â digalonni, bydd ffrindiau'n hwyluso'r daith, teulu a phobl rydym yn eu caru fydd ein nerth ar y ffordd. Bydd pob diwrnod yn gwawrio ac un diwrnod bydd Duw yn clywed ein cri.

Mae yna adnodau yn Eseia sydd yn gwneud i ni feddwl. "Peidiwch â meddwl am y pethau gynt, peidiwch ag aros gyda'r hen hanes. Edrychwch, rwyf yn gwneud peth newydd; y mae'n tarddu yn awr; oni allwch ei adnabod? Yn wir, rwy'n gwneud ffordd yn yr anialwch, ac afonydd yn y diffeithwch." (Eseia 43:18-19) Geiriau llawn gwirionedd.

Dywedodd rhywun rywdro – rwy'n credu mai am fyd amaethyddiaeth yr oedd yn sôn: "Ni ddylsem fod ag ofn newid, medrwn gerdded iddo gyda hyder a synnu ein hunain." Gwirionedd eto, er fel yr awn yn hŷn, hel atgofion fyddwn ni'n aml gyda ffrindiau a theulu ond hefyd pwysig iawn dod yn ôl i'r presennol.

Yn ystod y pandemig, roedd sawl fideo trawiadol a meddylgar ac un ohonynt oedd 'Trên Bywyd'. Mae bywyd fel siwrne ar drên gyda'r gorsafoedd i wahanol gyfeiriadau. Cael ein geni, yna ymhen amser ein rhieni yn gadael y trên. Pobl eraill yn dod ar y trên hefyd, chwiorydd, brodyr, cariadon, ffrindiau, plant. Bydd rhai yn gadael y trên gan adael gwacter mawr na fedrwn byth mo'i lenwi ac efallai rai yn gadael y trên heb i ni sylwi. Bydd y daith yn llawn o hapusrwydd, tristwch, ffantasi, disgwyliadau, helo a ffarwel, ond yn sicr y llwyddiant mwyaf ydi cael perthynas dda gyda'r teithwyr i gyd a rhoi o'n gorau bob amser. Cyfrinach fawr, a diolch ei bod yn gyfrinach, nid ydym yn gwybod pa orsaf y byddwn ninnau'n camu lawr o'r trên. Rhaid inni geisio byw yn y ffordd orau sef dangos cariad, maddeuant a gwneud ein gorau. Dyna yw'r llwyddiant gorau mewn bywyd. Pan ddaw'r amser inni gamu lawr a gadael ein sedd yn wag, dylem adael atgofion hapus i'r rhai sy'n parhau ar y siwrne ar drên bywyd, a dyna sy'n bwysig.

Un o'm hoff emynau yw addasiad o eiriau Ffransis o Assisi, geiriau a ysgrifennwyd ganrifoedd yn ôl ond sydd mor berthnasol ag erioed.

Iôr gwna fi'n offeryn dy hedd
Lle bo casineb dof â'th gariad di.
A lle bo dagrau, gad im ddod â gwên
Cyfannu'r holl raniadau boed i mi.

DIWRNOD HYFFORDDI MIS Y BEIBL

– DYDD SADWRN MAWRTH 16, 10yb-3yp

Llyfr Mis y Beibl ar gyfer 2024 yw Genesis, man cychwyn pob diwinyddiaeth Gristnogol a llyfr sy'n ymdrin â llawer o gwestiynau sylfaenol bywyd a ffydd. Ymunwch â ni ar antur i archwilio'r gwirioneddau sydd i'w canfod yn y llyfr gwych hwn. Byddwn yn ffrydio'r digwyddiad ar Fawrth 16, yn fyw ar YouTube. Gallwch ymuno â ni a chymryd rhan yn y gweithgareddau mewn dwy ffordd:

1. **Mynychu hwb lleol** Gallwch ymuno ag eraill i ddilyn yr hyfforddiant yn Aberystwyth, Bwcle neu Gaerdydd.

2. **Gwylio ar-lein gartref** Os na allwch ddod i un o'r hybiau, gallwch ymuno o'ch cartref. Byddwn yn cynnig mannau trafod trwy Zoom.

Croeso i bawb. Gallwch archebu tocynnau i gymryd rhan naill ai gartref neu mewn hwb ar https://BM24-Training.eventbrite.co.uk

Delyth Wyn Davies

DYSGU CYMRAEG

Beth fedra i ei wneud?

gan **Angharad Tomos**

Mae rhyfel Israel yn erbyn Palestina yn **peri** pryder enbyd i nifer fawr ohonom, a'r cwestiwn yn aml yw 'Beth fedra i ei wneud?' Does dim rhaid inni deimlo yn **ddi-rym**. Mae pethau y gall pob un ohonom ei wneud. Efallai mai'r peth mwyaf yw ymuno mewn ralïau a **gwylnosau** i alw am **gadoediad**. Gallwn ysgrifennu llythyr, erthygl i'r wasg, gallwn siarad efo ffrindiau. Mae camau pellach i'w cymryd yn y byd ariannol.

Ydi eich banc chi yn **buddsoddi** mewn prosiectau yn Israel? Mae'n ddigon syml newid eich banc i fanc arall. **Wyddech chi** fod cwmnïau fel MacDonalds yn bwydo byddin Israel am ddim? Picedwch eich MacDonalds lleol. Mae gan nifer o gwmnïau amlwg y byd gysylltiadau gyda Israel. Yn syml iawn, stopiwch eu cefnogi. Efallai na allwn fod ar y tir yn Gaza yn dosbarthu bwyd a diod i'r **anghenus**, ond ein harian a'n buddsoddiadau ni sydd yn cynnal y drefn fel ag y mae. Y drefn ariannol hon sy'n ei gwneud hi'n bosibl i Israel barhau i fomio Palestiniaid ddydd ar ôl dydd.

Ni sy'n dewis **ar beth a wariwn**. Mae gennym **gyfrifoldeb** Cristnogol ynglŷn â sut i wario ein harian. Gallwn hefyd fel Cristnogion barhau i obeithio. A'n gobaith ni, yn ystod 2024 ydy y daw stop ar y lladd **dychrynllyd** hwn.

peri – to cause
(d)di-rym – helpless
gwylnos(au) – vigil (s)
g/cadoediad – ceasefire
buddsoddi – to invest
Wyddech chi – Did you know
anghenus – needy
ar beth a wariwn – on what we spend
g/cyfrifoldeb – responsibility
dychrynllyd – terrible

Dathlu Diwylliannau Amrywiol

Ers 16 mlynedd mae'r Parchedig Irfan John yn gweithio yma yng Nghymru gyda phobl o wledydd gwahanol a diwylliannau amrywiol. Daeth ef a'i deulu i Gymru pan oeddent fel Cristnogion yn wynebu erlid ym Mhacistan. Cawsant groeso cynnes yn yr Eglwys Fethodistaidd yma. Erbyn hyn mae cynulleidfaoedd Methodistaidd yn addoli mewn Wrdw, Pwnjabeg a Hindi, yng Nghaerdydd ac Abertawe.

Ychydig cyn y Nadolig, daeth llawer o bobl i Gaerdydd, i ddigwyddiad arbennig yn Senedd Cymru i ddathlu cyfraniad pobl o Bacistan a gwledydd eraill. Meddai'r Parchedig Cathy Gale, Arolygydd Cylchdaith Caerdydd: "Roedd yn gyfle arbennig i ddathlu gwaith cydweithwyr o Bacistan, yn weinidogion a lleygwyr, yn y Synod ac mewn llawer maes yng Nghymru. Llawenydd mawr yw cael addoli a gwasanaethu gyda chymuned sydd wedi dod â chymaint o fendith i ni a'n hysbrydoli."

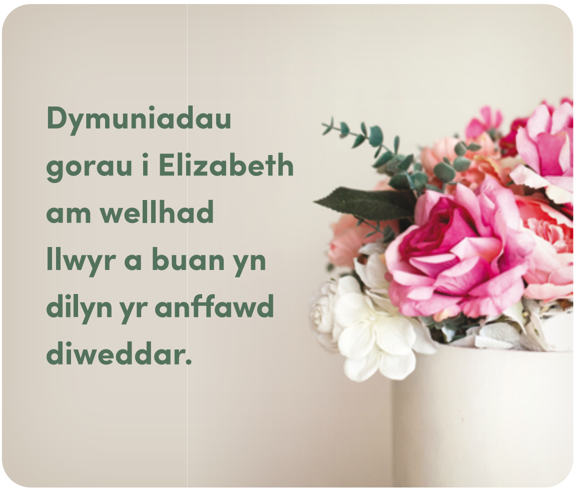

Dymuniadau gorau i Elizabeth am wellhad llwyr a buan yn dilyn yr anffawd diweddar.

Astudio'r Beibl yn Gymraeg

Pryd? Nos Lun, 11 Mawrth, 7-8pm ar Zoom.
Pwy? Pawb sy'n dysgu Cymraeg; unrhyw un sydd eisiau dod.
Beth? Sgwrs mewn awyrgylch cyfeillgar a diogel.
Eisiau gwybod mwy?
Cysylltwch â Delyth
daviesd@methodistchurch.org.uk

Cymraeg mewn gwasanaethau

Pryd? Nos Fawrth, 26 Mawrth, 7-8pm ar Zoom
Pwy? Pawb sy'n arwain addoliad.
Beth? Rhannu syniadau ac adnoddau.
Eisiau gwybod mwy?
Cysylltwch â Delyth
daviesd@methodistchurch.org.uk

Capel Ni
yn Eglwys Iesu

Ebeneser, Treuddyn

CYDYMDEIMLO
Anfonwn ein cydymdeimlad dwysaf at Mrs Dilys Williams a'r teulu oll, yn ei phrofedigaeth o golli ei chwaer Jane. Yma yn Ebeneser roedd yr holl deulu'n addoli a bu Jane a'i chwiorydd yn ffyddlon iawn i'r Ysgol Sul.

Ar 29 Rhagfyr cynhaliwyd angladd Mr Idris Jones yng nghapel Ebeneser. Yn 93 mlwydd oed, roedd Idris wedi byw ym mhlwyf Treuddyn ar hyd ei oes ac roedd yn uchel iawn ei barch. Gwasanaethwyd gan y Parchedig Eirlys Gruffydd Evans a hefyd y Parchedig Eirian Wyn, mab yng nghyfraith Idris, gyda Mrs Margaret Roberts wrth yr organ. Fe'i rhoddwyd i orffwys ym Mynwent y Rhos, Treuddyn. Estynnwn ein cydymdeimlad diffuant at ei blant, Helen, Carys a Gwyndaf a'u teuluoedd.

CLWB CAPEL EBENESER
Cawsom gyfraniadau da gan aelodau o'r Ysgol Sul, sef Clwb Capel Ebeneser, yn ystod mis Rhagfyr. Bu'r plant yn brysur iawn yn addurno coeden Nadolig a oedd yn rhan o'r Ŵyl Coed Nadolig yn Eglwys y Plwyf, Treuddyn ac fe wnaethant gymryd rhan hefyd yng ngwasanaeth carolau'r capel ar 17 Rhagfyr gan gyflwyno stori genedigaeth Iesu. Cynhelir y Clwb ar y Sul cyntaf o bob mis am 10 y bore. Estynnir croeso cynnes i blant a'u rhieni/oedolyn i ymuno â'r sesiynau.

GWASANAETH CAROLAU
Cynhaliwyd ein gwasanaeth carolau dwyieithog undebol bnawn Sul, 17 Rhagfyr dan ofal y Parchedig Eirlys Gruffydd Evans. Daeth nifer o drigolion y pentref a ffrindiau, hen a newydd, i ymuno â ni yn y gwasanaeth. Diolch i bawb a gymerodd ran. Mwynhawyd lluniaeth ysgafn a sgwrs ar ôl y gwasanaeth.
GOHEBYDD . GLENYS DAVIES

Ardal Bathafarn

PROFEDIGAETH
Yn ystod mis Rhagfyr collwyd un o'n haelodau mwyaf annwyl a theyrngar sef Lorna Wynne. Bu'n ffyddlon iawn yng nghapel Bathafarn ac roedd yn gymeriad hoffus a diymhongar. Cyfarfu Lorna a'i phriod, y diweddar Ifor Williams Wynne, pan oedd y ddau yn gweithio yn Llanelwy, Lorna yn gwneud gwaith clerigol mewn swyddfa ac Ifor yn Swyddog Iechyd yr Amgylchedd. Estynnwn ein cydymdeimlad diffuant at eu tair merch sef Nerys, Janet ac Eirian, a'r teulu oll. Cynhaliwyd gwasanaeth ar lan y bedd yn Llanrhydd, dan ofal Elizabeth.

Cydymdeimlwn hefyd â Lucy, Elin a Simon o golli chwaer a modryb arbennig sef Jane Worsnip, gynt o Treuddyn. Cynhaliwyd y gwasanaeth angladdol yn Eglwys y Santes Fair, yr Wyddgrug. Meddyliwn amdanoch fel teuluoedd yn eich hiraeth am anwyliaid.

DATHLU
Llongyfarchiadau calonnog iawn i Dilys Jones, Bro Deg, ar ddathlu ei phen-blwydd yn naw deg oed. Bu Dilys yn aelod ffyddlon a gweithgar ym Mathafarn am saith deg o flynyddoedd. Pob bendith a hapusrwydd i chi, Dilys.
GOHEBYDD . ELIZABETH JONES

Y NADOLIG
Cawsom wasanaeth Nadolig bendithiol iawn yn ystafell gynnes a chlyd Llys Awelon, dan arweiniad y Parchedig Jennie Hurd. Cafwyd darlleniadau gan Edwina ac Elizabeth, a gair o groeso gan Rhodri. Y cyfeilydd oedd Rhian a chroesawyd pawb wrth y drws gan Cyril Jones. Yn dilyn y gwasanaeth cawsom gyfle i gymdeithasu'n braf uwchben paned a mins pei. Hyfryd oedd gweld cynifer wedi dod ynghyd i ddathlu Geni'r Iesu.

Bethel, Rhiwbeina

BORE COFFI
Roedd yn braf cael cwmni aelodau a ffrindiau yn y Bore Coffi ar Dachwedd 21. Drwy haelioni pawb casglwyd £700 ar gyfer Ambiwlans Awyr Cymru.

DATHLU
Bu'r côr yn brysur yn paratoi ar gyfer ein gwasanaeth Nadolig ar Ragfyr 17. Rhoddodd plant y capel hefyd gyflwyniad hyfryd o stori'r Geni. Yn dilyn y gwasanaeth cawsom baned a mins peis ac roedd y plant wrth eu boddau pan ddaeth Siôn Corn i ymweld â ni.

Bu'r côr hefyd yn ymarfer ar gyfer y gwasanaeth Plygain a gynhaliwyd ar Ragfyr 18 dan nawdd Cymdeithas Gymraeg Rhiwbeina. Roedd y capel yn orlawn y noson honno ac mae pawb yn gobeithio y cynhelir y Plygain eto yn 2024.

LLONGYFARCHIADAU
Ym mis Rhagfyr roedd dau o'n haelodau hynaf, Iola a Howel James, yn dathlu Priodas Ddiemwnt. Rydym i gyd yn danfon llongyfarchiadau a dymuniadau gorau atynt.
GOHEBYDD . GWENDA FRANCIS

Sant Paul, Aberystwyth

DATHLU'R NADOLIG
Er ein bod yn gynulleidfa fach erbyn hyn penderfynwyd cynnal gwasanaeth arbennig o garolau ar 17 Rhagfyr. Trefnwyd y gwasanaeth gan Delyth Evans gyda chymorth gan aelodau eraill. Fel arfer yn y dyddiau hyn rydym yn cyd-adrodd yr emynau yn ein gwasanaethau ond roeddem yn awyddus i ganu'r carolau. Nid oes gennym organydd ar hyn o bryd ond cawsom gyfeiliant hyfryd gan Fran Edwards ar y recorder a'i gŵr Michael ar y gitâr. Dewisodd pob aelod o'r gynulleidfa ddwy garol. Detholwyd darlleniadau addas rhwng y carolau gan Menna Evans. Roeddem ni i gyd yn ddiolchgar am y cyfle i baratoi ar gyfer y Nadolig fel cynulleidfa Gymraeg.
GOHEBYDD . LIONEL MADDEN

Salem, Rhyd y Foel

PROFEDIGAETH
Gyda thristwch y clywsom y newyddion am farwolaeth un o'n haelodau sef Emlyn Morgan Davies, neu "Mem" fel y'i gelwid gan nifer o'i deulu a'i gyfeillion. Cydymdeimlwn yn fawr ag Ann ei briod a'r teulu oll yn eu colled lem.

COFION
Anfonwn ein cofion at John a Wyn Roberts, Ty'n Ddôl. Wedi i John dderbyn triniaeth fawr ar ei galon fis Mawrth diwethaf bu yn yr ysbyty am gyfnod ac yna yng nghartref Wynn Crest, Hen Golwyn am beth amser, yn cryfhau tra bu eu cartref yn cael ei addasu ar gyfer anghenion John a Wyn. Bellach mae'r ddau wedi dychwelyd i'w cartref yn Nhy'n Ddôl.

GWASANAETH NOS CALAN
Cawsom wasanaeth bendithiol iawn i gloi'r flwyddyn 2023. Cymerwyd rhan gan Debbie, Catherine a Siân a gwrandawsom ar ddetholiad o garolau ar gryno ddisg a ddewiswyd gan Ieuan. Cafwyd paned a sgwrs yn y festri ar ôl y gwasanaeth.

NOSON CODI ARIAN
Nos Wener 8 Rhagfyr cawsom noson gwin cynnes a mins peis ynghyd â stondinau a raffl yn neuadd y pentref er budd "Awtistiaeth o fewn Ysgol y Gogarth" sef yr ysgol lle mae Tirion, un o blant yr Ysgol Sul, yn ddisgybl. Daeth nifer dda i gefnogi'r achos teilwng yma ac fe gasglwyd £395.00 ar y noson yn ogystal â derbyn swm ychwanegol o gronfa'r capel i wneud cyfanswm o £500.00. Fe wnaeth Tirion gyflwyno'r siec i'r brifathrawes yn Ysgol y Gogarth.
GOHEBYDD . SIÂN PRICE

GWASANAETH CAROLAU DWYIEITHOG
Cynhaliwyd ein gwasanaeth carolau ar 17 Rhagfyr a chymerwyd rhan gan rai o aelodau a chyfeillion y capel. Cafwyd cyfraniad penigamp gan blant yr Ysgol Sul o dan arweiniad Anna. Cafwyd eitemau offerynnol yn ogystal ag eitemau ar lafar ac ar gân. Roedd pawb wedi mwynhau'r gwasanaeth yn fawr iawn. Diolch i Anna hefyd am ei gwaith wrth yr organ ac i Esther a Menna am addurno'r capel mor hardd. I ddilyn cafwyd mins peis a phaned yn y festri. Derbyniwyd casgliad o £100 er budd Gweithredu Dros Blant.

Pendref, Dinbych

OEDFAON
Yn ystod Tachwedd a Rhagfyr croesawyd Royce Warner, Richard Jones, Yr Hybarch Bernard Thomas a'n gweinidog y Parchedig Marc Morgan a Mrs Margaret Morgan i bulpud Pendref a mawr yw ein diolch iddynt am eu gwasanaeth.

Dydd Sul Rhagfyr 10fed cynhaliwyd oedfa Gweithredu Dros Blant dan ofal Sheila Thomas a Bethan Roberts a chymerwyd rhan hefyd gan Marjorie Williams, Gwyn Williams, Vera Savage, Bryan Roberts, Ceri Ellis, Eryl Davies a Heulwen Ellis. Yna ar Ragfyr 17eg cynhaliwyd Cymanfa Garolau dan ofal Vera Savage a chorau Merched Caerwys a Meibion Caerwys. Mawr yw ein diolch i'r ddau gôr ac i'n cyfeillion o'r dref a'r ardal am eu cefnogaeth. Cawsom ganu bendigedig.

Diolch i Gwyn a Sylvia am baratoi preseb y Nadolig ac i Bethan Roberts am drefnu pum cannwyll yr Adfent ac addurno'r capel â chanhwyllau. Blaenor mis Tachwedd oedd Heulwen Ellis gydag Elfed Evans yn gofalu am fis Rhagfyr. Diolch i Vera Savage a Marjorie Williams am gyfeilio ac i Gwyn Williams am arwain y canu.

CODI ARIAN
Dydd Sadwrn Tachwedd 18fed cynhaliwyd ein Ffair Hydref yng nghanolfan Eirianfa – digwyddiad llwyddiannus gydag elw ariannol eithaf sylweddol. Diolch i'r aelodau am eu cyfraniadau i'r gwahanol stondinau a'u gwaith ar y diwrnod.

CINIO BLYNYDDOL
Dydd Sadwrn Tachwedd 25ain cynhaliwyd ein cinio blynyddol yn y Cherry Pie, Melin y Wern. Mwynhawyd pryd hynod o flasus a hyfryd oedd cael cyfle i gymdeithasu. Diolch i Ceri Ellis am drefnu. Diolch hefyd i bawb a gyfrannodd mor hael at Apêl Casglu Anrhegion Gweithredu dros Blant.
GOHEBYDD . MARY JONES

O'R LLAN

gan y Canon Idris Thomas

Yr hyn a roes sbardun i'r erthygl hon oedd darllen fod siop ddillad enwog i glerigwyr wedi cau – dof at hynny yn y man. Cofiaf am eiriau mewn gweddi o ddiolch yr adroddwn yng ngwasanaeth yr Ysgol Sul gynt yn Ninorwig "am fwyd a **dillad**." Mae dillad yn chwarae rhan bwysig yn ein bywydau a'n gwaith, a gwisgwn hwy i amrywiol ddyletswyddau a digwyddiadau. Byddwn yn dotio bob amser at ddillad smart y Parchedig Trefor Jones, Caernarfon, gweinidog Presbyteraidd annwyl yr oeddwn yn meddwl y byd ohono ac sydd bellach wedi ein gadael. Byddai ei wisg bob tro mor drwsiadus a graenus, a hynny'n esiampl i lawer un oedd ddim mor particiwlar ys dywed Ifans y Tryc! Cofiaf am ffrind i mi, sydd hefyd wedi ein gadael bellach, aeth yn syth o'r ysgol i weithio mewn siop ddillad enwog yng Nghaernarfon – yntau bob amser yn gwisgo'n daclus.

Roedd Sul plentyndod i lawer ohonom yn golygu newid dillad deirgwaith rhwng y tri gwasanaeth! Diolch am ddillad gorau a chyfle i'w gwisgo. Gwerth symbolaidd sydd i hyn, sef y syniad fod yn rhaid gwisgo yn dda i fynd i bresenoldeb Duw. Soniodd y wraig wrthyf am y traddodiad o wisgo dillad newydd ar Sul y Gymanfa Ymneilltuol yn flynyddol.

GWISGOEDD CREFYDDOL

O fewn yr Eglwys Anglicanaidd gallwch ddweud wrth eu dillad beth yw safle rhywun. Mae rhai o'r gwisgoedd hyn yn draddodiadol gan fod yr un steil wedi goroesi o un ganrif i'r llall. Mae rhai gweinidogion Protestannaidd yn gwisgo gŵn du hir o'r math a wisgwyd yn Genefa pan ddechreuodd Calfin gangen o'r Eglwys gannoedd o flynyddoedd yn ôl.

Yn aml mae rhannau o wisg esgob yn gallu creu chwilfrydedd, yn arbennig felly y meitr (penwisg esgob). Os digwydd i chwi sefyll wrth ymyl esgob fe welwch fod y meitr wedi ei wahanu yn y canol am fod hyn yn adlewyrchu'r geiriau yn ail bennod Llyfr yr Actau - "tafodau fel o dân yn ymrannu". Penwisg briodol felly i un a ddylai drosglwyddo gras yr Ysbryd Glân i eraill. Beth am ffon fugail yr esgob? Pan fyddai'r Esgob G.O. Williams yn dod yn ei dro ar y Sul i Eglwys y Santes Fair yn Ninorwig, disgwyliem ni blant yn eiddgar i'w gar gyrraedd giât yr addoldy, er mwyn cael cario ei ffon fugail i mewn i'r addoldy yn ogystal â'i gês. Arwydd o'i waith fel bugail yw'r ffon - sef bugeilio'r eneidiau a osodwyd o dan ei ofal. Mae'r ffon hefyd yn arwydd o gymorth i'r sawl sydd mewn angen cynhaliaeth ysbrydol. Pam y gwisgir modrwy fwy na'r cyffredin gan yr esgob? Arwydd yw modrwy o ymrwymiad parhaol i rywun arall. Felly yma arwydda ymbriodi o'r esgob i'w waith fel bugail Crist. Cofier hefyd mai â'r fodrwy y selid addunedau. Ceir hyn yn Llyfr Esther -"Yr oedd y wŷs wedi ei hysgrifennu yn enw'r Brenin Ahasferus ac wedi ei selio â'r fodrwy frenhinol"

CAU SIOP GYDA GWASANAETH FFARWEL

Y siop ddillad enwog i glerigwyr sydd, yn drist iawn, wedi cau yw Wippell's yn ninas Caerwysg (Exeter) a hynny ar ôl bodoli am 234 o flynyddoedd. Ymysg ei chwsmeriaid roedd prifysgolion ym Mhrydain a thramor, aelodau o'r Eglwys Anglicanaidd, Eglwys yr Alban ac Eglwysi Rhyddion Awstralia a Sweden a mwy. Mae'r cwmni'n rhoi'r bai am ddiflaniad y siop ar y cyfnodau clo yn ystod Covid a greodd sefyllfaoedd masnachu anodd ac andwyol. Yn sgil hynny gwelwyd colledion ariannol o filoedd ar filoedd o bunnau yn y ddwy flynedd olaf, a'r diweddglo trist oedd i holl weithwyr y cwmni sef 44 ohonynt fynd ar y clwt. Roedd rhai o'r gweithwyr wedi gweithio i'r cwmni am dros hanner canrif. Cynhaliwyd gwasanaeth ffarwel i'r cwmni o fewn yr Hwyrol Weddi yn Eglwys Gadeiriol Caerwysg. Yn ystod yr achlysur hwn, cafodd un o staff clerigol y Gadeirlan gyfle i sgwrsio â gwraig o'r cwmni oedd wedi gwneud ei Wenwisg neu y Llaeswisg wen fel y cyfeirir ati hefyd. Gwyn hefyd yw'r gorchudd pen a wisgir gan enethod wrth eu conffyrmio a gwisgir gwyn hefyd wrth gwrs gan briodferch wrth briodi. Arweiniwyd y gwasanaeth gan Ddeon y Gadeirlan ac offrymwyd gweddi arbennig o ddiolchgarwch am waith cwmni Wippell dros yr holl flynyddoedd. Hoffais eiriau y Deon: "bu i'r cwmni addurno a harddu ein lleoedd o addoliad a gwisgo eu gweinidogion".

Medd Einion Evans yn ei englyn, *Gwisgwch yr Arglwydd Iesu Grist amdanoch –*

Am brofiad o'th Dad yn ei Dŷ – di-sut
Yw dy swel ddilladu
Yn ddi-os gwell na'r siwt ddu
yw gras i wisgo'r Iesu

GWARCHOD Y GAIR:

Cofio'r Parchedig Griffith Thomas Roberts, Rhan II

gan y Canon Aled Edwards

Diolchaf eto am y fraint o gael cyflwyno trafodaeth bellach ar fywyd a chyfraniad aruthrol y diweddar gyfaill annwyl, y Parchedig Griffith Thomas Roberts, Botwnnog. Cefais y fraint o eistedd yn ei gwmni rhadlon tra roeddwn yn weinidog bro ym Mhen Llŷn. Erys ambell gymeriad yn ddiymhongar dawel gydol eu bywydau. Un felly oedd 'G.T.'. Ond camgymeriad enfawr fyddai tybio na chafodd ef a'i debyg ddylanwad aruthrol ar greu'r Gymru gyfoes. Buont wrthi'n dawel yn creu cenedl.

Byddai'r gamp o gyflwyno'r drafodaeth hon yn llawer haws pe byddai Griffith Thomas Roberts wedi cyhoeddi un gyfrol sylweddol o'i waith. Ond ni fyddai hynny yn gweddu i'w gymeriad. Yn hytrach, fe gyhoeddodd lu o erthyglau ar draws ystod eang ac amrywiol o gyhoeddiadau. Gellir diolch i Edward H. Griffiths am eu cofnodi yn y modd mwyaf trwyadl yn y gyfrol goffa *Gwarchod y Gair* dan olygyddiaeth y diweddar Owen E. Evans (1993).

Cyfeirir at gyfraniadau hanesyddol 'G.T.', yn arbennig ynghylch hanes y traddodiad Methodistaidd. Roedd yn hynod o wybodus ynghylch hanes Cymru ond fe gafwyd gwaith o bwys ganddo hefyd yn *Proceedings of the Wesley Historical Society*. Dynodir ei gyfraniadau helaeth ar faterion o bwys Beiblaidd megis ei drafodaeth ar Ddysgeidiaeth Proffwydi'r Wythfed Ganrif a gyhoeddwyd ar gyfer Llawlyfr i Ddosbarthiadau Canol yr Ysgol Sul, Bangor gan Wasg Evan Thomas yn 1948. Y mae'r hyn a gyhoeddodd dros flynyddoedd lawer yn *Yr Herald Gymraeg a'r Genedl* o bwys diwinyddol. Yr hyn a ddaliodd fy sylw yn bennaf oedd ei erthyglau arloesol ar genedlaetholdeb a heddwch, gelyniaeth, arweinwyr gwleidyddol a hunan lywodraeth i bob cenedl yn *Y Ddraig Goch* rhwng 1935 ac 1944.

Rhaid i mi gyfaddef, yn sgil y lladd erchyll sy'n parhau yn y Dwyrain Canol, i mi weld yr angen i osod pwyslais amgen ar yr hyn roeddwn yn bwriadu ei ddweud yn yr erthygl hon. Fe ŵyr y rhai sydd yn fy adnabod yn dda i mi ddewis addoli yn ddiweddar gyda chyfeillion Mwslimaidd ac Iddewig. Gwelais yr angen dros gyfnod y Nadolig yn fwyaf arbennig i addoli gyda'r tri traddodiad sy'n honni eu bod nhw'n addoli Duw Abraham. Gan gofio dylanwad aruthrol Griffith Thomas Roberts arnaf fel gweinidog ifanc, teimlais taw da o beth fyddai i mi ddysgu ychydig o'r iaith Arabeg o gwmpas y weithred o addoli. Fe agorodd hynny lu o ddrysau i mi. Mae geiriau yn agor drysau.

Mewn Mosg yng Nghaerdydd un noson, gyda channoedd yno, cafwyd trafodaeth hynod o arloesol ar beth yw ystyr bod yn *Ummah* Cymreig y dyddiau heriol hyn. Hynny yw bod yn bobl neu'n genedl. Cefais y fraint o ymuno â chyfeillion rhyngffydd ar risiau'r Senedd i gynnal gwylnosau. Cofiais y sylw proffwydol hwnnw gan yr eciwmenydd brwd arall, Gethin Abraham-Williams, y byddai adeilad y Senedd yn troi yn fath o eglwys gadeiriol i ni'r Cymry. Yn sicr, wna i fyth anghofio'r llawenydd a gafwyd ymysg cyfeillion Mwslimaidd wedi i'r Senedd bleidleisio dros gadoediad yn Gaza. Eu Senedd nhw yw hon.

Bu 'G.T.' farw'n dawel yng Nghongl y Meinciau yn 1991, yn ei gynefin. Fel sawl cenedlaetholwr Cymraeg arall o'i gyfnod, ni chafodd weld sefydlu'r Cynulliad na'r Senedd wedi hynny. Mae hynny yn peri tristwch. Ond, tybiaf y byddai'r sant naturiol hwn yn llawenhau o weld cyfanrwydd cenedl yn dod at ei gilydd yn enw cred ac argyhoeddiad. Dywedir weithiau taw methiant fu'r ymdrech eciwmenaidd yng Nghymru. Nid hynny yw cyfanrwydd y naratif. Fe sefydlwyd cyfansoddiad y Gymru ddatganoledig drwy ddwyn pobl at ei gilydd gan eu trin yn gyfartal, gan ymroi i egwyddorion cynaliadwyedd a chan gredu ein bod yn genedl ddwyieithog. Yn fy ngwaith ar ran Cytûn, fe welais y gwerthoedd hynny yn llywio polisi cyhoeddus sawl tro. Cenhedlaeth Griffith Thomas Roberts roddodd y gwerthoedd hynny i'r Gymru gyfoes. Mae ein dyled iddyn nhw yn fawr.

Fe welais yr egwyddorion yr oedd 'G.T.' yn credu yn angerddol ynddyn nhw ar waith mewn datblygiadau cwbl Gymreig fel bod yn Genedl Noddfa. Fel Cymry, gallwn gyhoeddi yn eofn bod y modd y cafodd ffoaduriaid o Affganistan eu croesawu gan yr Urdd yn arwain y byd. Cafodd yr un egwyddorion eu datblygu wrth ofalu am gyfeillion o Wcráin. Fe fyddai yn sicr yn llawenhau o weld llawer o'i blant yn ffynnu mewn ysgolion Cymraeg.

Carwn gloi gydag un sylw ynghylch *Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011*. Dysgais yn fy ngwaith fel Cadeirydd Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog rywbeth am athrylith sefydlu'r egwyddor na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Deellir bod y Gymraeg yn hynod o fregus. Peth disynnwyr felly yw ei thrin fel pe byddai yn gyfartal â'r Saesneg. Dylid cynnig manteision i'r iaith. Dengys pasio deddfwriaeth yn y modd hwn aeddfedrwydd gwleidyddol a sgiliau deddfu a fyddai wedi plesio Griffith Thomas Roberts yn fawr. Dyn oedd hwn a fynnai ein bod yn symud o brotest i broses. Roedd ganddo afael rhyfeddol ar fanylion. Weithiau mae manylion yn rhyfeddol o bwysig.

Capel Ni
yn Eglwys Iesu

Ebeneser, Dolgellau

YMWELYDD
Roedd gan Dai Morgan gwmni yn y capel un bore Sul pan ddaeth ci ei ffrind gydag ef i'r oedfa! Roedd Merry i weld yn mwynhau bod yn ein plith ac yn eistedd yno'n dawel.

DYMUNIADAU GORAU
Anfonwn ein cofion at y Chwaer Eluned Williams sydd ddim yn dda ei hiechyd ar hyn o bryd ond braf oedd cael ei chwmni yn y Gwasanaeth Carolau cyn y Nadolig. Hefyd cofion at Mrs Doreen Thomas sydd wedi syrthio yn y tŷ a thorri ei braich.

GWASANAETH NADOLIG
Cynhaliwyd Gwasanaeth Carolau bendithiol fore Sul, 17eg o Ragfyr pan gymerwyd rhan gan Nesta ac Efin a nifer o'r aelodau. Roedd y plant yn y gwisgoedd a gawsant ar gyfer Sioe Nadolig eu hysgol, oedd yn seiliedig ar "A Christmas Carol" Charles Dickens. Darllenwyd rhan o'r stori honno yn y gwasanaeth hefyd.
GOHEBYDD . BERYL NORGROVE

Shiloh Newydd, Tregarth

OEDFAON
Diolch yn fawr i'r rhai fu'n arwain oedfaon bendithiol yma ym misoedd Tachwedd a Rhagfyr. Yn eu plith roedd y Parchedigion Hugh Pritchard, Olaf Davies a Nerys Griffiths, hefyd Ellie Jones a Ffion Rowlinson, yn ogystal â'n gweinidog y Parchedig Ian Morris.

DAN Y LLOER
Roeddem i gyd yn edrych ymlaen yn eiddgar at weld rhaglen deledu Dan y Lloer ym mis Tachwedd, gan fod Elin Fflur yn sgwrsio â Helen Wyn/Tammy Jones. Mae Helen yn ffyddlon iawn yn Shiloh ac rydym yn falch iawn o'i chwmni ac o'i chlywed yn canu bob amser. Llongyfarchiadau mawr i ti Helen. Y llais mor ardderchog ag erioed!

GWASANAETH TEULU Y NADOLIG
Braf iawn oedd cynnal Gwasanaeth Nadolig eto eleni gydag aelodau'r capel yn cymryd rhan. Diolch i bawb am eu parodrwydd i gyfrannu. Ymhlith yr amrywiol eitemau cafwyd unawdau gan Einir Wyn Williams a Helen Wyn. Ym mha gapel neu eglwys arall yng Nghymru tybed y cafwyd enillydd Cenedlaethol yn yr adran Gân Werin ac enillydd Opportunity Knocks yn cymryd rhan!

CYDYMDEIMLO
Cydymdeimlwn ag Eifion Lloyd Jones a'r teulu yn eu profedigaeth fawr o golli Leah. Roedd y teulu'n aelodau ffyddlon yma pan oeddent yn byw yn Nhregarth.
GOHEBYDD . GWENDA DAVIES

PEN-BLWYDD ARBENNIG
Ar Ragfyr 8fed dathlodd Eirwen Williams, Tyddyn Dicwm, ei phen-blwydd yn 90 oed. Cawsom gacen (dwy, a dweud y gwir!) i ddathlu'r amgylchiad yn ystod bore coffi Drws Agored ar ddiwrnod y pen-blwydd. Mae Eirwen wedi gweithio'n ddiflino dros yr achos yn Shiloh gan wasanaethu fel trysorydd y capel am dros ddeugain mlynedd. Diolch iti Eirwen am dy holl waith trylwyr a gofalus.

Bethel Prestatyn
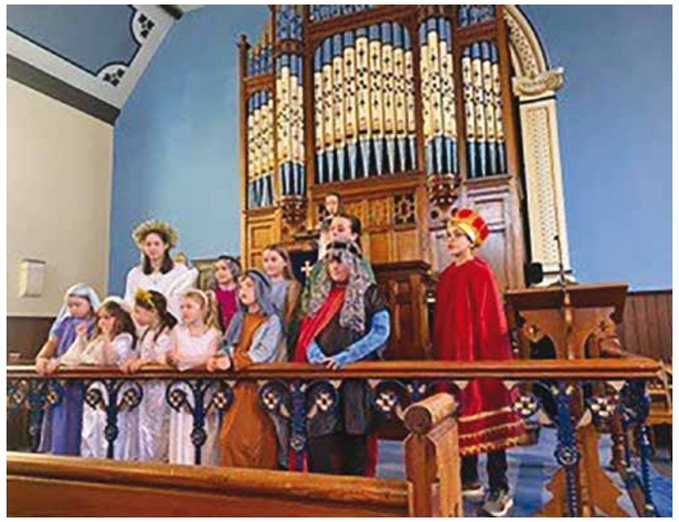
GWASANAETH NADOLIG Y PLANT A'R IEUENCTID
Cynhaliwyd ein gwasanaeth Nadolig ar Ragfyr 23ain ac roedd yn hyfryd gweld y capel yn llawn. Cawsom ddarlleniadau, unawdau, deuawdau a charolau. Hyfryd oedd gweld côr newydd eleni o'r ieuenctid a'u rhieni. Yn dilyn yr oedfa cyflwynwyd anrhegion i'r plant a mwynhawyd coffi a mins peis yn yr ysgoldy, tra cafodd y plant barti blasus yn y porth cyn mynd i Bowlio Deg.

NEWYDD TRIST
Gyda thristwch mawr y cofnodwn farwolaeth Mrs Gwen Parry Jones, a fu'n aelod ffyddlon, yn flaenor ac yn ysgrifennydd y capel am lawer o flynyddoedd. Anfonwn ein cydymdeimlad dwysaf at Caryl a Myfyr, Dafydd a Fiona a'r holl deulu yn eu profedigaeth. Bydd teyrnged i Gwen yn ymddangos yn rhifyn nesaf y *Gwyliedydd*.

ANRHEGION APÊL GWEITHREDU DROS BLANT
Diolch i bawb a gyfrannodd anrhegion Nadolig ac arian i'r Apêl a hefyd i'r grŵp Paned a Sgwrs am eu cyfraniad hael.

CINIO NADOLIG
Mwynhaodd y grŵp Paned a Sgwrs ginio Nadolig blasus mewn gwesty lleol. Croeso cynnes i unrhyw un ymuno am goffi a sgwrs ar fore Mercher am 10.00 o'r gloch.

NOSWYL NADOLIG
Cawsom wasanaeth bendithiol ar noswyl Nadolig, ar ffurf Plygain. Cymerwyd rhan gan nifer o aelodau a diolch yn arbennig i'r plant a'r ieuenctid am eu heitemau cerddorol hyfryd.
GOHEBYDD . GWENDA HUMPHRIES

Ebeneser, Trefor, Môn

DYMUNIADAU GORAU
Ar ddechrau blwyddyn newydd anfonwn ein cofion at aelodau a chyfeillion a fu'n wael yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, gan obeithio y byddant yn mwynhau gwell iechyd eleni. Diolchwn i'r gweinidogion a'r pregethwyr a fu yma yn cynnal gwasanaethau yn ystod y flwyddyn a aeth heibio ac edrychwn ymlaen at gael eu cwmni eto yn 2024.

CYDYMDEIMLO
Cafodd Gareth Thomas ddwy brofedigaeth yn ddiweddar. Bu farw ei gefnder o Niwbwrch ac wythnos cyn y Nadolig collodd ei ewythr o Lannerch-y-medd. Cydymdeimlwn ag ef a'r teulu yn eu colled.

SWYDD NEWYDD
Llongyfarchiadau i Gareth ar gael swydd newydd ran-amser yn y llyfrgell, yn ychwanegol at ei swydd yng Ngholeg Menai.
GOHEBYDD . CARYS THOMAS

Jerwsalem, Wrecsam

LLONGYFARCH
Llongyfarchiadau i Owain a Lucy ar enedigaeth merch fach, Harriet Evelyn Morgan. Cafodd Hattie ei geni nos Sul 7fed Ionawr 2024 ac mae ei brawd mawr, Teddy Wyn, wedi gwirioni gyda'i chwaer fach newydd. Bydd y ddau yn cadw Tadcu a Nain – y Parchg Marc a Mrs Margaret Morgan – yn ddigon prysur. Bendith Duw ar y teulu bach newydd.

DYMUNIADAU GORAU
Braf yw deall fod Mrs Bronwen Evans bellach yn teimlo'n well wedi cyfnod yn yr ysbyty yn dilyn anffawd yn ei chartref. Gobeithio y bydd yn parhau i gryfhau.
GOHEBYDD . MARGARET MORGAN

Preswylfa, Cyffordd Llandudno

AELOD NEWYDD

Braint oedd cael derbyn aelod newydd i'n plith ar y Sul olaf ym mis Tachwedd, sef Robert Tennant. Mae Robert yn hanu o'r Alban ond bellach yn byw ym Mlaenau Ffestiniog ac yn deall digon o Gymraeg i allu addoli yn yr iaith. Daw yma ar y trên ar gyfer yr oedfa. Nid yw'n canu'r emynau ond yn hytrach yn cyd-gyfeilio iddynt ar y ffidil a hynny heb unrhyw gerddoriaeth o'i flaen. Bu Robert yn canu'r ffidil i safon uchel iawn gyda Conservatoire yr Alban. Pleser oedd clywed yr argyhoeddiad yn ei atebion wrth gael ei dderbyn. Croeso, Robert, i Breswylfa.
GOHEBYDD . MARGARET MORGAN

Ebeneser, Eglwysbach

CYMANFA GANU SUL Y COFIO
Cynhaliwyd y Gymanfa nos Sul, Tachwedd 12fed.Cymerwyd y rhan ddechreuol gan Deryl, Meira ac Elen. Yr arweinydd oedd Owain Gethin Davies, gyda Diana Hughes wrth yr organ. Gareth Owen, Aberystwyth, oedd y Llywydd a chawsom anerchiad amserol ganddo ar bwysigrwydd cofio. Cyhoeddwyd y fendith gan ein gweinidog y Parchedig Marc Morgan.

PARTI NADOLIG
Ar Ragfyr 10fed cynhaliwyd ein Parti Nadolig a chawsom wledd a baratowyd gan y chwiorydd. Yna daeth Siôn Corn gydag anrhegion i'r plant.
GOHEBYDD . CHARLES CRAPPER

Tabernacl, Llanfyllin

Y PLYGAIN
Ar Ragfyr 1af cynhaliwyd plygain gynta'r tymor yn y Tabernacl. Wedi'r rhannau arweiniol dan ofal ein gweinidog, daeth pum parti ymlaen i gymryd rhan sef Merched y Wawr, Y Briw, Gad, Henlle a Ieuan ap Siôn. Daeth nifer dda o ddynion ymlaen i ganu Carol y Swper i derfynu'r oedfa ac yna mwynhaodd pawb baned a sgwrs yn y Festri.

GWASANAETH NADOLIG
Ar Noswyl Nadolig cynhaliwyd gwasanaeth o garolau a darlleniadau yn y Tabernacl. Braf oedd cael eitemau cerddorol gan Huw Roberts, Mared Price, a Brenda ac Elain Davies. Addurnwyd y capel yn hardd gan Mrs Llywela Roberts eto eleni.

SUL Y TEULU
Thema'r gwasanaeth oedd 'Hoff emyn'. Cymerwyd rhan gan aelodau a ffrindiau gan ddewis darlleniadau, gweddi neu gefndir i gyd-fynd â'u hoff emyn. Yn ystod y gwasanaeth hefyd cyflwynodd Mr Tom Ellis dystysgrif i Mrs Llywela Roberts i ddiolch iddi am ei holl waith fel organydd yn y Tabernacl am 60 mlynedd. Rydym fel cynulleidfa yn gwerthfawrogi'n fawr ei ffyddlondeb a'i gwaith. Wrth dderbyn y dystysgrif dywedodd Llywela ei bod yn ei derbyn hefyd ar ran Mrs Derwenna Jones a'r ddiweddar Mrs Eldrydd Jones a fu'n gyd-organyddion â hi am flynyddoedd lawer.

CYDYMDEIMLO
Mae ein cydymdeimlad gyda Mrs Enid Morris a Mrs Linda Davies yn eu profedigaeth o golli eu brawd yng nghyfraith, Tegwyn Jones o Bontrobert a hefyd gyda Roy Griffiths a Mrs Mona Owens (cefnder a chyfnither iddo).
GOHEBYDD . ALWENA FRANCIS

BYWYD CUDD COED

gan Glyn Tomos

Wrth deithio ar y trên un bore yn ystod gwyliau'r Nadolig sylwais ar deitl clawr llyfr oedd yn cael ei ddarllen gan gyd-deithiwr a eisteddai gyferbyn â mi. Ar ôl iddo roi'r gyfrol ar y bwrdd rhyngom, dyma ei holi am y llyfr gan fod y teitl yn swnio mor ddiddorol ac anarferol yr un pryd. Dyma fwrw golwg sydyn ar y cynnwys a phenderfynu yn y fan a'r lle fy mod am brynu'r gyfrol ar ôl cyrraedd pen fy nhaith. A dyna a wnes.

Cyfrol ydi *The Hidden Life of Trees* gan Peter Wohlleben am fywyd cuddiedig coed! Rhaid cyfaddef nad dyma'r math o gyfrol yr ydw i fel arfer yn troi ati, ond rhywsut cododd awydd mawr arnaf i wybod mwy am y pwnc gan fod chwarae yn y coed yn ystod gwyliau'r haf o'r ysgol wedi bod yn un o gyfnodau hapusaf fy mhlentyndod. Yn hogiau a genod, fe fyddem yn heidio i'r coed i chwarae a chael pleser anghyffredin o wneud pob math o gampau yno, yn dringo'r coed, swingio ar raff o un goeden i'r llall, defnyddio coed i adeiladu den, hel llus a llawer mwy. Diwrnod llawn antur, y cyfan yn hwyl a hanner, a ninnau wedi blino'n braf ar ôl cyrraedd adra.

Yn y gyfrol mae'r awdur yn rhannu ei brofiad o weithio mewn coedwigoedd ac yn rheoli coedwig ym mynyddoedd Eifel yn yr Almaen. Mae'n adrodd am yr hyn mae'r coed wedi ei ddysgu iddo, gan ein helpu i gymryd sylw agosach o'r hyn a allwn fod wedi ei gymryd yn ganiataol am goed. Mae yn ein cynghori i arafu, anadlu yn drwm, ac edrych o'n cwmpas pan fyddwn mewn coedwigoedd. Beth glywn ni? Beth welwn ni? A sut ydym yn teimlo pan fyddwn yn edrych i fyny ar y coed talsyth o'n cwmpas?

Mae'r awdur yn defnyddio darganfyddiadau gwyddonol i adrodd am sawl nodwedd ddiddorol sydd yn perthyn i goed. Er enghraifft mae'n adrodd pa mor gymdeithasol ydy coed. Mae coed mewn coedwig yn gofalu am ei gilydd ac weithiau yn mynd mor bell â rhoi maeth i ambell fonyn coeden sydd wedi disgyn drwy ei fwydo gyda siwgr a maethion eraill, a thrwy hynny yn ei gadw yn fyw. Efallai mai dyma ydy hanes rhai o'r coed sydd yn ein coedwigoedd ni erbyn heddiw. Y rheswm pam bod coed yn rhannu bwyd ac yn cyfathrebu gyda'i gilydd yw eu bod angen ei gilydd. Mae'n cymryd coedwig i greu microhinsawdd sydd yn addas ar gyfer tyfu coed a'u cynnal. Felly nid yw'n syndod bod coed sydd ar eu pen eu hunain yn byw am gyfnod byrrach na'r rhai hynny sydd yn cyd-fyw mewn coedwigoedd.

Beth sydd yn gwneud coed mor gymdeithasol? Maen nhw'n rhannu bwyd gyda'u rhywogaeth eu hunain oherwydd bod manteision mewn gweithio gyda'i gilydd. Nid coeden sydd yn gwneud coedwig. Ar ei phen ei hun ni all coeden sicrhau hinsawdd lleol cyson. Mae ar drugaredd y gwynt a'r tywydd stormus ond gyda'i gilydd mae nifer o goed yn creu ecosystem sydd yn sicrhau hinsawdd cyson ac yn storio tipyn go lew o wlybaniaeth. Yn yr amgylchedd amddiffynnol yma mae coed yn gallu byw i fod yn hen iawn. Er mwyn cyflawni hyn, mae'n rhaid i'r gymuned aros yn gyfan waeth beth ddigwyddith. Os bydd pob coeden ond yn edrych ar hôl ei hun, yna ni fyddai nifer ohonynt yn gallu byw i oedran mawr. Byddai colli coed yn gyson yn golygu bylchau mawr yn y modd mae'r goedwig yn gwarchod y coed ac yn ei gwneud yn haws i stormydd gael mynediad i'r goedwig gan godi mwy o goed o'u gwreiddiau. Hefyd mi fyddai gwres yr haf yn cyrraedd llawr y goedwig ac yn sychu'r pridd.

Nid yn unig y mae'r awdur wedi llwyddo i agor fy llygaid i ryfeddodau'r goedwig, mae wedi gwneud i mi sylweddoli cymaint y gallwn ni ei ddysgu o sut mae'r coed yn cynnal lles ei gilydd. Mae yna wersi pwysig iawn i ni yma yn ein bywyd cymdeithasol ond hefyd i ni fel eglwysi a chapeli, o ran sut y byddwn ni fel Cristnogion yn cynnal a chefnogi ein gilydd.

Wrth i ni eisoes weld y diwrnod yn ymestyn a ninnau yn edrych ymlaen at weld y gwanwyn yn nesáu, beth am ymweld â'ch coedwig leol a chymryd amser i lonyddu a gwrando ar yr hyn a glywch a'r hyn a welwch o'ch cwmpas. Pwy ŵyr pa ryfeddodau bach neu fawr y dewch ar eu traws.

Wohlleben, P., 2016 *The hidden life of trees: What they feel, how they communicate – Discoveries from a secret world.* William Collins.

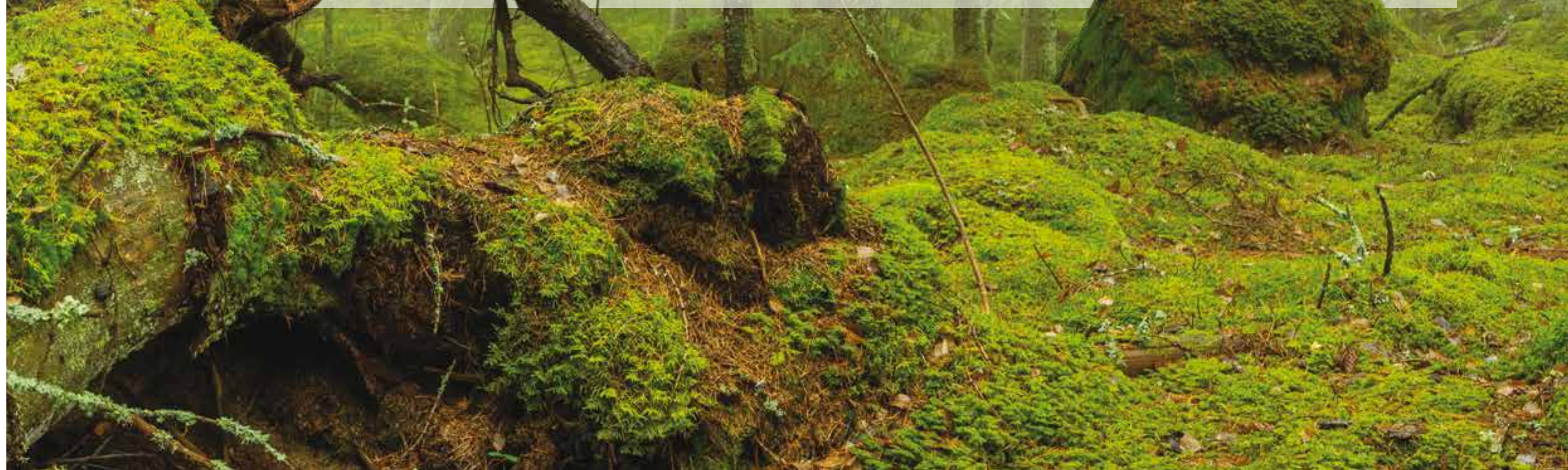

O'R PEN YMA

gan Angharad Tomos

Ers Covid, rydw i wedi dygymod yn well efo'r syniad o beidio teithio. Pan ddaw cyfle i gael gwyliau, rydw i wrth fy modd, ond am weddill y flwyddyn, rydw i wedi derbyn y syniad nad oes angen teithio fawr mewn bywyd. Mae hyd yn oed Caerdydd yn swnio fel lle egsotig bellach!

Doedd ein cyndadau yn symud fawr o'u hardal enedigol, doedd ganddyn nhw ddim hyd yn oed y We a'r teledu i fynd â nhw ar daith rithiol. Ond yn ddiweddar, cefais weld Norwy drwy raglen deledu, a chael fy nghyfareddu.

'Caneuon y Ddaear' neu 'Songs of Earth' oedd enw'r ffilm gan Magreth Olin. Roedd syniad y ffilm yn syml – cofnodi ei hardal drwy lygaid ei thad, Jørgen, sy'n 84 oed.

Er gwaethaf ei oedran, mae Jørgen yn hynod o ffit, a chyda chymorth dwy ffon, mae'n cerdded dros iâ ac eira i weld rhewlifoedd, rhaeadrau a fjords. Hyd yn oed pe teithiwn i Norwy, dydw i ddim yn credu y gallwn fynd i'r mannau anghysbell hyn. Wedi dringo mynydd tu ôl i'w gartref genedigol, mae Jørgen yn edrych i lawr ar fferm y teulu. Yno y magwyd ei dad a'i daid. Collodd ei dad ei dad yntau yn go ifanc, ond tua 1900, roedd yr olaf wedi plannu coeden binwydd go drawiadol. Dan ganghennau'r goeden urddasol hon y dyweddïodd ei ewythr, mae'r goeden wedi bod yn gyrchfan ac yn ddolen gyda'r gorffennol. Yn y ffilm, cawn weld Jørgen yn plannu coeden gyffelyb er mwyn y cenedlaethau sydd i ddod.

Yr hyn sydd fwyaf trawiadol am Jørgen yw ei fod ar delerau cyfforddus efo fo'i hun a'i Dduw. Gŵyr beth sy'n bwysig mewn bywyd, ac mae'n ddiolchgar am y bendithion a gafodd. Mae ganddo berthynas arbennig o dyner efo'i wraig, Magnhild. Mae hi'n poeni p'un ohonynt fydd yn marw gyntaf, ond dywed ei gŵr nad oes raid poeni, "Beth bynnag a ddaw, a ddaw." Ac mae'n gofyn i'w ferch gofio'r adegau hapus a gawsant fel teulu. "Mae'n bwysig galaru, wrth gwrs, ond da ti, cofia'r bendithion yn ogystal," meddai. Cawn weld y pâr yn dawnsio fraich ym mraich allan ger coelcerth, ac meddai Jørgen, "Hi yw'r peth gorau sydd gennyf, beth bynnag ddaw."

Er fod damweiniau peryglus wedi digwydd yn yr ardal oherwydd yr eira, mae Jørgen yn gwerthfawrogi ei amgylchedd, a chawn gip ar dylluan wen, ar rewlifoedd yn dymchwel, a breuder swreal y cyfan. Gyda'i ddoethineb oesol, mae Jørgen yn adnabod pob modfedd o'r tir fel cefn ei law. Ar ddiwedd y ffilm, teimlwn inni fod yng nghwmni person arbennig.

Do, mi wnes i fwynhau'r daith i Norwy, ond y fraint fwyaf oedd cael cip ar gymeriad Jørgen, a gadael iddo f'atgoffa o bwysigrwydd bod mewn cysylltiad efo pethau pwysicaf bywyd, mewn modd bendigedig o syml.

Camu o'n Man Cyfforddus

gan Arwel Williams

Un o'r teithiau mwyaf pleserus a gefais ar ddiwrnod braf o Fedi y llynedd oedd gwibdaith gyda Chymdeithas Bob Owen i bentref hanesyddol Llanefydd ger Dinbych yn Nyffryn Clwyd.

Cafwyd ymweliad ag Eglwys hynafol Sant Nefydd a Mair a leolir yng nghanol y pentref a chael ychydig o'i hanes gan un o'r aelodau. Clywsom sut roedd yr ychydig selogion ynghyd â ffrindiau'r achos yn gweithio'n ddygn i ddiogelu'r adeilad a sicrhau parhad yr achos yn y cyfnod heriol sydd ohoni.

Ymlaen wedyn at ffermdy canoloesol Berain, ychydig tu allan i'r pentref – yng nghyfnod y Tuduriaid dyma gartref Catrin o Ferain a adwaenir fel "Mam Cymru". Cawsom ychydig o hanes y ferch nodedig hon sydd wedi ei chladdu ym mynwent yr Eglwys. Roedd Catrin yn un o ferched mwyaf dylanwadol ei chyfnod, yn berchen ar stadau eang yn Nyffryn Clwyd, ac roedd hi hefyd dan warchodaeth y Frenhines Elizabeth. Priododd bedair gwaith, a thrwy hynny uno nifer o deuluoedd bonheddig y Gogledd, gan adael rhwydwaith eang o ddisgynyddion dylanwadol. Merch o sylwedd yn wir, yn fentrus, ac un nad oedd yn fodlon gorffwys ar ei rhwyfau. Yn sicr, byddai hanes bywyd Catrin o Ferain yn gwneud cyfres deledu neu hyd yn oed ffilm ysbrydoledig.

Gadawsom y ffermdy canoloesol a theithio rhyw filltir i lawr y ffordd i Fferm Tal y Bryn, cartref Gareth a Falmai Roberts lle maent yn cynhyrchu iogwrt arbennig "Llaeth y Llan". Cawsom sgwrs ddiddorol gan Gareth cyn cael ein tywys o gwmpas y gweithle. Esboniodd sut y cychwynnodd y fenter, o fferm odro fechan yn y saithdegau, cyn yr arallgyfeirio yn yr wythdegau a rhoi cynnig ar gynhyrchu iogwrt. Trwy fentro ac ehangu cam wrth gam datblygodd y busnes llwyddiannus sy'n bodoli heddiw.

Wrth wrando ar Gareth sylwais ar arwydd ar un o'r silffoedd yn yr ystafell gyfarfod:

"Unless you try to do something beyond what you have already mastered you will never grow"

Yn sicr mae teulu Tal y Bryn wedi gweithredu yn unol â'r cyngor hwn a thrwy hynny wedi llwyddo i ddatblygu busnes llwyddiannus a chynnyrch sydd erbyn heddiw yn adnabyddus drwy'r wlad.

Onid y gwir yw, nad oes neb na dim yn datblygu o aros yn ei unfan? Mae'n hawdd syrthio i'r fagl ac aros o fewn ein "cylch cysur", yn enwedig ar ôl cyrraedd rhyw oedran arbennig. Bodloni ar bethau fel y maent yn hytrach nag arbrofi a rhoi cynlluniau a syniadau newydd ar waith. Mae hynny mor wir am ein sefydliadau ni hefyd yn ogystal ag unigolion.

Beth wedyn am genhedloedd y byd? Hwythau ers yr holl ganrifoedd wedi bod wrthi'n trin y cledd ac wedi hen feistroli'r ddawn o ryfela a bomio, ac yn mynnu dal ati, oherwydd mai dyna'r drefn – maent yn gaeth i'r cyfarwydd. Meddyliwch pe baent hwythau yn mentro allan o'u "cylch cysur" ac yn mentro gwisgo arfau cymod a heddwch. Dyna pryd efallai y gwelwn ddynoliaeth hefyd yn tyfu tuag at ei lawn dwf.

"Fel na byddo mwyach na dial na phoen,
Na chariad at ryfel, ond rhyfel yr Oen".

"...er mwyn i minnau hefyd fynd a'i addoli"

gan Dr Huw Tegid

Dyma ddechrau blwyddyn newydd arall, a blwyddyn yn llawn prysurdeb fydd hi mewn sawl maes. A hithau'n flwyddyn naid, fe fydd hi'n flwyddyn Gemau Olympaidd yr haf ym Mharis, a thros y ffin yn yr Almaen bydd pencampwriaethau gwledydd Ewrop i dimau pêl-droed y dynion yn cael eu cynnal ychydig fisoedd ynghynt, gyda gobaith y gwelwn ni Gymru ymysg y timau a fydd yn ymgiprys am y tlws. Bydd trigolion Maldwyn a Rhondda Cynon Taf yn edrych ymlaen at groesawu Eisteddfodau Cenedlaethol i'w bro, ac yn yr Wyddgrug y bydd yr Ŵyl Cerdd Dant yn cael ei chynnal cyn diwedd y flwyddyn.

Yn y byd gwleidyddol, etholiadau fydd yn cael y prif sylw y naill ochr a'r llall i Fôr Iwerydd, gyda sôn y bydd etholiadau San Steffan yn cael eu cynnal yn ail hanner y flwyddyn, o bosibl cyn etholiadau arlywyddol Unol Daleithiau America, lle disgwylir y bydd Donald Trump unwaith eto'n mynd benben â Joe Biden i sicrhau ail dymor i'r naill neu'r llall ohonynt yn y Tŷ Gwyn. Mae'r ymgyrchu gwleidyddol wedi dechrau yn barod, gyda phethau yn troi'n fudr iawn mewn sawl lle yma a thros y Cefnfor.

Fe all 2024 fod yn flwyddyn y 'newyddion ffug' – y 'fake news' bondigrybwyll. Er nad yw'n gysyniad newydd, mae wedi dod yn nodwedd amlycach yn sgil y cyfryngau cymdeithasol nad ydynt yn cael eu rheoleiddio'n gaeth, gyda chymaint ohonom yn troi atynt i gael ein newyddion. Mae'n rhyfedd meddwl, er bod mwy a mwy o sôn am amrywiaeth y dyddiau hyn, mae'r cyfnod presennol yn gyfnod o begynnu, gyda'r UDA yn enwedig yn rhanedig bron ar gyfradd 50:50 rhwng cefnogwyr a chasawyr Trump/Biden. Yn wir, mae'r cyfryngau cymdeithasol a thorfol yn ffynnu ar ennyn ymateb drwy yrru pobl i eithafion dadleuon ar y naill ben neu'r llall. Fe welwn ni sawl un, rydw i'n siŵr, yn defnyddio crefydd i hyrwyddo eu hagendâu eu hunain a cheisio cyfiawnhau eu gweithredoedd.

Yn hynny o beth, os nad ydych chi wedi pennu adduned blwyddyn newydd i chi eich hun eleni, beth am addo i ni ein hunain y gwnawn ni bwyllo cyn rhuthro i lunio barn ar unrhyw beth a glywn ni o'r byd gwleidyddol dros y misoedd nesaf, ac addunedu y gwnawn ni ystyried yn ofalus beth sydd y tu ôl i ddatganiadau a glywn ni – rhai fel datganiad Herod yn nheitl yr erthygl hon. Fe wyddom i gyd nad oedd Herod yn ddiffuant pan ddywedodd ei fod yntau am fynd i addoli Iesu, ac mai ei uchelgeisiau gwleidyddol ei hunan oedd ei unig gymhelliant mewn gwirionedd. Cofiwn am eiriau Iesu ei hunan yn ddiweddarach yn Efengyl Mathew (7:15), "Gochelwch rhag gau broffwydi, sy'n dod atoch yng ngwisg defaid, ond sydd o'u mewn yn fleiddiaid rheibus. Wrth eu ffrwythau yr adnabyddwch hwy." Gochelwn. Gwrandawn. Gwrandawn eto, gan droi at sawl ffynhonnell os gallwn ni. A gwiriwn bopeth a glywn ni, rhag cael ein twyllo.

Ar gyfer y plant

Iesu’n cael ei demtio

Gadawodd Iesu i’r Ysbryd ei arwain i’r anialwch, lle cafodd ei demtio gan y diafol am bedwar deg diwrnod. Wnaeth Iesu ddim bwyta o gwbl yn ystod y dyddiau yna, ac erbyn y diwedd roedd yn llwgu. Dyma’r diafol yn dweud wrtho, “Os mai Mab Duw wyt ti, gwna i’r garreg yma droi’n dorth o fara.” Atebodd Iesu, “Na! Mae’r ysgrifau sanctaidd yn dweud: ‘Dim bwyd ydy’r unig beth mae pobl ei angen i fyw.’”

Dyma’r diafol yn ei arwain i le uchel ac yn dangos holl wledydd y byd iddo mewn eiliad. Ac meddai’r diafol wrtho, “Wna i adael i ti reoli’r rhain i gyd, a chael eu cyfoeth nhw hefyd. Mae’r cwbl wedi’u rhoi i mi, ac mae gen i hawl i’w rhoi nhw i bwy bynnag dw i’n ei ddewis. Felly, os gwnei di fy addoli i, cei di’r cwbl.” Atebodd Iesu, “Mae’r ysgrifau sanctaidd yn dweud: ‘Addola’r Arglwydd dy Dduw, a’i wasanaethu e’n unig.’”

Dyma’r diafol yn mynd â Iesu i Jerwsalem a gwneud iddo sefyll ar y tŵr uchaf un yn y deml. “Os mai Mab Duw wyt ti,” meddai, “neidia i lawr o’r fan yma. Mae’r ysgrifau sanctaidd yn dweud: ‘Bydd Duw yn gorchymyn i’w angylion dy gadw’n saff; byddan nhw’n dy ddal yn eu breichiau, fel na fyddi’n taro dy droed ar garreg.’” Atebodd Iesu, “Mae’r ysgrifau sanctaidd yn dweud hefyd: ‘Paid rhoi’r Arglwydd dy Dduw ar brawf.’”

Pan oedd y diafol wedi ceisio temtio Iesu bob ffordd bosib, gadawodd iddo nes i gyfle arall godi.
(Luc 4:1-13 beibl.net)

Lliwio’r llun

Gweddi

Iesu annwyl, helpa fi i fyw yn fwy tebyg i Ti. Amen.